

Lesmap voor de leerkracht
1^e en 2^e leerjaar Lager Onderwijs

Lou en Lena: NEE tegen geweld!

Plan
Elk kind telt.

Mondiale Vorming - Plan België

Woord vooraf

Beste leerkracht,

Fijn dat je interesse hebt in de werking en projecten van Plan België. Wij hopen dat dit lespakket je op weg kan helpen om het thema kinderrechten en het leven van kinderen in ontwikkelingslanden in jouw klas te bespreken. Aan de hand van dit lespakket werk je samen met Plan België aan de bewustmaking van de leerlingen uit het 1^e en 2^e leerjaar in België.

Het lespakket "Lou en Lena: NEE tegen geweld!" voor de 1^e graad lager onderwijs bestaat uit een prentenboek voor de leerlingen en een lesmap voor de leerkracht.

Korte verhaaltjes en bijhorende oefeningen stimuleren de leerlingen om na te denken over de verschillende aspecten van het recht op bescherming tegen geweld op kinderen thuis, op school en bij hen in de buurt. Geweld tegen kinderen is één van de thema's waarvoor Plan België campagne voert.

Naast dit lespakket biedt Plan België ook lespakketten rond andere thema's aan, telkens voor 1e, 2e en 3e graad van het lager onderwijs. Uiteraard staan ook daar de kinderrechten centraal. Aarzel zeker niet om eens een kijkje te nemen op onze website www.planbelgie.be. Vergeet je ons niet te vertellen wat je van onze lespakketten vindt?

We wensen je veel plezier!

Plan België
Mondiale Vorming
www.planbelgie.be

Wie zijn Lou & Lena?

Net als alle kinderen zijn Lou en Lena ook erg nieuwsgierig om de wereld te ontdekken. De sympathieke tweeling van Plan België begeleidt de leerlingen tijdens hun ontdekkingsstocht naar de kinderrechten in het Zuiden. Twee reisgezellen met wie de leerlingen zich gemakkelijk kunnen identificeren!

Inhoudstafel

Info vooraf

Plan België	p. 3
Het recht op bescherming tegen geweld	p. 5

Didactische info

Hoe werken met dit lespakket?	p. 8
Introductiefiche: wat is geweld?	p. 9
Lesfiche 1: bescherming in de familie	p. 10
Lesfiche 2: bescherming op school	p. 12
Lesfiche 3: bescherming in de gemeenschap	p. 14

Bijlagen

p. 16

Plan België

Plan België is een onafhankelijke ngo die werd opgericht in 1983. Plan België maakt deel uit van de internationale Plan-koepel, een kindgerichte ontwikkelingsorganisatie die bestaat sinds 1937.

De missie van Plan is het verbeteren van de leefomstandigheden van kinderen in ontwikkelingslanden en een universele toepassing van de rechten van het kind.

In meer dan 66 landen, zowel in het Noorden als in het Zuiden, werkt Plan op 3 niveaus om een structurele mentaliteitsverandering te bereiken:

- sensibilisatie en mobilisatie van de bevolking waaronder ook kinderen;
- samenwerken met organisaties en coalities die actief zijn in ontwikkelingssamenwerking en de optimalisering van de kinderrechten;
- beleidsbeïnvloeding.

Plan België is door de Belgische overheid officieel erkend als ngo in de sector ontwikkelingssamenwerking.

Als onafhankelijke ngo ontwikkelt Plan België projecten in nauwe samenwerking met de landenkantoren in haar partnerlanden in West-Afrika (Benin, Burkina Faso, Togo),

in Azië (Cambodja, Vietnam en Laos) en ook in Latijns-Amerika (Honduras, El Salvador, Ecuador en Peru).

Deze projecten concentreren zich op drie thema's: toegang tot kwaliteitsvol onderwijs, seksuele en reproductieve gezondheidszorg voor jongeren en bescherming van kwetsbare kinderen.

Als lid van de internationale Plan-koepel, financiert Plan België ook projecten in 48 landen wereldwijd. Dankzij een uitgebreid netwerk van Belgische Plan Ouders kunnen momenteel 39.000 Plan Kinderen en hun gemeenschap bouwen aan een betere toekomst. Andere Belgische donateurs, zoals bedrijven, dragen ook hun steentje bij om de projecten te kunnen realiseren.

Plan België en kinderrechten

Meer dan de helft van de bevolking in het Zuiden is jonger dan 18 jaar. Als kinderen in ontwikkelingslanden geen kansen krijgen, is het structureel bestrijden van armoede gedoemd om te mislukken.

Om kinderen een betere toekomst te geven, moeten hun rechten gerespecteerd worden. En ja, kinderen hebben rechten. Die staan plechtig verwoord in het universeel aanvaarde **Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)** en worden onderverdeeld in 4 categorieën:

- recht op (over)leven
- recht op ontwikkeling
- recht op bescherming
- recht op participatie

Deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Geen enkel recht is belangrijker dan het andere. Zo kunnen de beschermingsrechten van kinderen onmogelijk gerealiseerd worden als de nodige voorzieningen ontbreken of als kinderen hier nietbij betrokken worden.

Plan België hamert sterk op deze rechtenbenadering. Alle kinderen wereldwijd moeten dezelfde kansen krijgen, simpelweg omdat ze daar recht op hebben. Elke overheid is verplicht om deze rechten te realiseren.

Mondiale Vorming in België

Mondiale Vorming bij Plan België is een combinatie van kinderrechteneducatie en bewustmaking van problemen in het Zuiden. Daarmee willen we twee prioritaire doelstellingen bereiken bij de kinderen in België:

1. hen **informer**en over de rechten van het kind en de leefomstandigheden van kinderen in het Zuiden;
2. hen op een interactieve manier **bewustmaken** over het belang van kinderrechten in de wereld en hen solidaire waarden in hun eigen gedrag en attitudes aanleren.

In het realiseren van de doelstellingen vertrekt Mondiale Vorming bij Plan België vanuit 6 fundamentele uitgangspunten:

1. focus op kinderrechten zoals in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK);
2. link met de concrete leefomstandigheden van kinderen in het Zuiden;
3. participatie van kinderen en jongeren;
4. een solidaire houding promoten door vragen, waarden en normen aan bod te laten komen;
5. kinderen leren van elkaar;
6. aandacht voor positieve, correcte en genuanceerde beeldvorming.

Het recht op bescherming tegen geweld

Plan België vraagt in haar jaarlijkse sensibiliserende campagne van 2009 aandacht voor *dagelijkse* vormen van geweld. Elke dag worden kinderen wereldwijd mishandeld door hun ouders, vernederd, geslagen of beledigd door hun leerkracht. Elke dag worden kinderen gepest, lastiggevallen of misbruikt door hun leeftijdsgenoten. Het gaat dus niet over de meer zichtbare uitwassen van geweld zoals kinderhandel, prostitutie of het gebruik van kindsoldaten. Het gaat wel over die vormen van geweld die minder zichtbaar zijn, maar evenzeer vele kinderen treffen en nefast zijn voor hun ontwikkeling.

Geweld tegen kinderen is in strijd met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Kinderen hebben recht op bescherming tegen alle vormen van fysiek, seksueel of psychologisch geweld, uitbuiting en verwaarlozing.

Oorzaken van geweld

Geweld tegen kinderen komt voor in alle samenlevingen en culturen. De maatschappelijke context in ontwikkelingslanden leidt er echter toe dat kinderen in het Zuiden sneller het slachtoffer worden van geweld. De sociale cohesie en maatschappelijke structuren in veel ontwikkelingslanden steunen op normen en waarden die eigen zijn aan patriarchale samenlevingsvormen. Vaak gaan die gepaard met een traditionele taakverdeling tussen mannen en vrouwen, respect voor ouderen en een strikt respect voor hiërarchie. Jammer genoeg vormen deze sociaal-culturele aspecten ook een versterkende factor van geweld tegen kinderen in landen in het Zuiden.

Het staat echter ook vast dat armoede het probleem versterkt. De afwezigheid van een vermogende, zorgende en efficiënte overheid is een groot gebrek in het vermijden of preventief optreden, bestrijden en bestraffen van geweld. Armoede en inkomensonzekerheid

Een rollenspel in Togo over geweld op school.

leiden bovendien tot stress en spanningen met geweld tot gevolg. Volwassenen die als kind slachtoffer werden van geweld, zullen later zelf vaker geweld gebruiken tegen kinderen. Zo ontstaat er een cirkel van geweld die zeer moeilijk te doorbreken is.

Gevolgen van geweld

Geweld tegen kinderen is uitermate schadelijk voor een evenwichtige ontwikkeling van kinderen. Geweld schaadt uiteraard rechtstreeks de gezondheid van kinderen. Maar ook indirect brengt geweld kinderen ernstige schade toe. Geweld kan immers leiden tot allerlei psychologische problemen, angst- en ontwikkelingsstoornissen. Ook verminderde schoolprestaties en problemen met het aangaan van sociale relaties zijn het gevolg. Geweld op kinderen heeft ook gevolgen voor het functioneren van de maatschappij als geheel. Kortom, geweld tegen kinderen plaatst een rem op de ontwikkeling in het Zuiden.

Geweld in de 3 settings: in de familie, op school en in de gemeenschap

De **familie** zou een plaats moeten zijn waar kinderen veilig kunnen opgroeien en een vertrouwensband met hun naasten opbouwen. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) schat echter dat wereldwijd 40 miljoen kinderen het slachtoffer zijn van mishandeling of verwaarlozing. Dat is vier keer de totale bevolking van België.

Geweld op **school** is een dagelijkse realiteit voor miljoenen kinderen ter wereld. Geweld tegen kinderen op school beïnvloedt niet enkel hun fysieke en psychologische ontwikkeling. Dergelijk geweld is extra schadelijk omdat het hun verdere onderwijs- en ontwikkelingskansen hypothekeert.

Volgens het rapport van de Verenigde Naties over geweld op kinderen, beschikken 106 van de 223 landen wereldwijd over wetten die lijfstraffen op school verbieden. Dat wil zeggen dat er nog steeds 117 landen zijn waar dit niet verboden is. Maar wetten helpen niet altijd, ze moeten ook toegepast worden. In Cambodja waar lijfstraffen op school verboden zijn sinds 1998, gaf 97% van de kinderen aan nog steeds fysiek gestraft te worden.

Hoe ouder kinderen worden, hoe groter de kans om slachtoffer te worden van geweld in de **gemeenschap**.

In Afrika en Azië worden kinderen bijvoorbeeld vaak lastiggevalen bij het halen van water of brandhout. Daders zijn bovendien vaak andere kinderen en jongeren uit de gemeenschap. Naar schatting zijn er wereldwijd jaarlijks tot 8 miljoen jongeren die voor verzorging naar het ziekenhuis moeten gaan als gevolg van fysiek geweld onder jongeren.

Waarom onze leerlingen iets bijbrengen over het recht op bescherming tegen geweld?

Geweld heeft meestal een verborgen karakter en er vrijuit over spreken is vaak taboe. Kinderen durven geweld dan ook niet te rapporteren uit schaamte of angst voor de gevolgen. In veel gevallen zijn de daders familieleden of bekenden. Dit maakt het nog moeilijker voor kinderen om erover te praten. Zeker wanneer er geen dienstverlening is tot wie kinderen zich kunnen wenden. Deze en andere factoren maken dat deze vormen van geweld tegen kinderen zeer moeilijk te bestrijden zijn. Maar kinderen hebben recht op bescherming tegen alle vormen van fysiek, seksueel of psychologisch geweld, uitbuiting en verwaarlozing. **En kinderen kunnen hun bescherming tegen geweld in eigen handen nemen!**

Via kindgerichte gemeenschapsontwikkeling vertrekt Plan vanuit een integrale visie op geweld. Door alle partijen te betrekken bij het aanpakken van de problemen doet Plan aan capaciteitsopbouw van kinderen, families, organisaties en gemeenschappen. Zo worden ze actieve voorvechters in de strijd tegen geweld tegenover kinderen. Samen met anderen gaan ze op zoek naar structurele oplossingen die aangepast zijn aan hun specifieke, lokale context. Die verschilt immers vaak van plaats tot plaats. Participatie van kinderen staat hierbij centraal. Zij worden ondersteund in het bespreekbaar maken van de problemen en het aangeven van oplossingen.

Links m.b.t. geweld tegen kinderen

- www.kinderrechtswinkel.be
- www.kinderrechtencommissariaat.be
- www.kjt.org (de Kinder- en Jongerentelefoon)
- www.kindermishandeling.org/VK (vertrouwenscentrum)
- www.ispcan.org (International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect)
- www.unviolencestudy.org

Hoe werken met dit lespakket?

Het lespakket "Lou en Lena: NEE tegen geweld!" voor de 1^e graad van het lager onderwijs bestaat uit een prentenboek voor elke leerling en een lesmap voor de leerkracht. Het prentenboek bestaat uit drie korte verhaaltjes, die elk een bepaalde setting van geweld weergeven: geweld in de familie, op school en bij hen in de buurt. De personages van deze verhalen zijn drie meisjes uit verschillende landen: Vietnam, Togo en Ecuador. In deze landen steunt Plan België projecten die kinderen beter moeten beschermen tegen geweld. De kinderen vertellen hun persoonlijke ervaringen met geweld. De ludieke oefeningen volgend op deze getuigenissen gaan dieper in op het verhaal en zetten aan tot nadenken over geweld.

We hebben ervoor gekozen geen nadruk te leggen op de oorzaken van geweld, maar veeleer te focussen op de bescherming van kinderen tegen geweld. Zo willen we een positieve boodschap uitdragen.

Noot: Een gevoelig onderwerp

Het thema geweld is een gevoelig onderwerp. Geweld komt jammer genoeg ook in België voor. Het kan dan ook zijn dat bepaalde leerlingen al getuige of slachtoffer zijn geweest van geweld. Het is belangrijk dat ze hun gevoelens daarbij kunnen uiten. Laat je als leerkracht niet afschrikken door dit moeilijke thema, maar wees aandachtig. Als je problematische verhalen opvangt, kan je altijd doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. Kijk daarvoor ook bij de links op p. 7.

Algemene doelstellingen

- De leerlingen weten dat alle kinderen wereldwijd dezelfde rechten hebben op bescherming tegen geweld.
- De leerlingen hebben een concreter beeld over de verschillende vormen van geweld tegen kinderen en de gevolgen ervan.
- De leerlingen begrijpen waarom kinderen extra beschermd moeten worden tegen geweld en wie de verantwoordelijken zijn om hen hiertegen te beschermen.
- De leerlingen tonen interesse voor de leefomstandigheden van kinderen in het Zuiden en ze willen er meer over weten.

Deze doelstellingen sluiten perfect aan bij de eindtermen **Wereldoriëntatie** rond volgende thema's:

- de verdeling van welvaart in de wereld;
- de fundamentele Rechten van het Kind;
- de werking van internationale organisaties;
- de leefomstandigheden van kinderen in landen in het Zuiden.

De lesfiches

Bij elk verhaaltje hoort een didactische fiche. Op elke fiche worden volgende onderdelen weergegeven:

- praktische info (leerdoelen, tijdsduur, materiaal);
- achtergrondinfo bij het thema;
- didactische info bij het verloop van de activiteiten.

Op het einde van deze lesmap zijn enkele bijlagen toegevoegd. Deze bevatten extra informatie en illustraties bij elk verhaal die je gemakkelijk kan kopiëren.

Wat is geweld?

ZIE PRENTENBOEK OP P. 2 TOT 3.

Praktische informatie

Leerdoelen:

- De leerlingen weten wat geweld is en kunnen onderscheid maken tussen meer zichtbare vormen van geweld en meer verborgen vormen van geweld.
- De leerlingen begrijpen dat geweld op kinderen nooit goed te keuren is.

Tijdsduur: 1 lesuur

Materiaal:

- geen specifiek materiaal

De leerlingen hebben ongetwijfeld al beelden gezien van een land in oorlog. Maar weten ze ook dat er geweld voorkomt in de familie, op school of in hun buurt? Laat de leerlingen hun ervaringen delen. Kom tot de conclusie dat het gebruik van geweld tegen kinderen ingaat tegen hun rechten!

Verloop van de activiteiten

Voorstelling (p. 2)

Vertel dat geweld tegen kinderen overal ter wereld voorkomt. Lou en Lena gaan op bezoek bij 3 kinderen in 3 verschillende landen. Hang komt uit Vietnam en zal ons vertellen over geweld in haar familie. Mayena woont in Togo en gaat naar een kindvriendelijke school waar leerlingen soms zelf hun straf mogen kiezen. Dayana tenslotte, komt uit Ecuador en legt uit waarom er iets gedaan moet worden tegen het geweld in haar buurt. Lou en Lena ontdekken hoe deze kinderen geweld ervaren, hoe zij ermee omgaan en wat er kan gedaan worden om kinderen beter te beschermen tegen geweld. Nodig de leerlingen uit om mee op reis te gaan!

Wat is geweld? (p. 3)

Bekijk en bespreek deze tekeningen in de klas en bespreek ze. Wat vertelt de tekening hen? Er zijn voorbeelden van geweld, maar ook voorbeelden van vreedzame situaties. Laat de leerlingen deze tekeningen en de verschillende vormen van geweld bespreken. Ze hebben het misschien al zelf meegemaakt, zien gebeuren of op tv gezien. Het gaat hier zowel om heel zichtbare vormen van geweld (zoals oorlogen) als om minder zichtbare vormen van geweld (zoals pesten).

Bescherming in de familie

ZIE PRENTENBOEK VOOR DE LEERLINGEN BIJ HET VERHAAL "DE FAMILIE VAN HANG", P. 4 TOT 7.

Praktische informatie

Leerdoelen:

- De leerlingen denken na over lichamelijk en psychologisch geweld (binnen de familie).
- De leerlingen leren over het recht op bescherming tegen geweld.
- De leerlingen denken na over straffen en alternatieve of geweldloze straffen.

Tijdsduur: 1 à 2 lesuren

Materiaal:

- geen specifiek materiaal

Achtergrondinfo bij het thema

Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind ¹ (IVRK) hebben ouders de eerste verantwoordelijkheid om het recht op bescherming voor hun kinderen te realiseren. Toch worden elke dag kinderen overal ter wereld het slachtoffer van psychologisch, fysiek en seksueel geweld door hun naaste familieleden en/of bekenden. Het is een inbreuk op het recht op fysieke en morele integriteit en heeft een nefaste invloed op de vertrouwensrelaties in het gezin. Het ontnemt kinderen een veilige basis voor een gezonde fysieke en psychologische ontwikkeling. De familie zou net een plaats moeten zijn waar kinderen veilig kunnen opgroeien en een vertrouwensband met hun naasten opbouwen.

Geweld tegen kinderen wordt in het Zuiden dikwijls beschouwd als iets 'normaals'. Geweld is vaak verankerd in de cultuur of traditie. Sommige ouderen verwijzen daarbij naar hun eigen jeugd en menen dat zij - ondanks de lijfstraffen - toch ook goed terechtgekomen zijn. Gewelddadige methoden zijn echter steeds een marteling. Ze getuigen van geen respect voor kinderen en vormen evenmin een efficiënt pedagogisch instrument.

Kindermishandeling voorkomen en aanpakken kan via opvoedingsondersteuning, gemeenschapsgerichte beschermingsmechanismen en netwerken. In Vietnam steunt Plan België participatieve projecten. Kinderen leren er hun rechten kennen en erover communiceren via verschillende media. Op basis daarvan leren ze zichzelf en hun leeftijdsgenoten te beschermen tegen geweld.

Verloop van de activiteiten

Hang en haar ouders (p. 5)

Lees het verhaal van Hang. Laat de leerlingen het verhaal van Hang tekenen. Laat hen benoemen wat haar papa doet (slaan) en wat haar mama doet (roepen). Sta vervolgens stil bij de zichtbare (lichamelijke) en onzichtbare (psychologische) vormen van geweld die kunnen voorkomen door hen te laten nadenken over de gevolgen van geweld. "Waar doet het pijn?" Het kan heel goed zijn dat slaan zowel lichamelijk pijn doet als emotioneel. Het is belangrijk dat de leerlingen inzien dat deze vormen samen kunnen voorkomen. Als je papa je slaat, heb je dan pijn of ben je dan ook droevig? Waarom ben je dan droevig? Tenslotte kan je het gesprek nog doorvoeren. "Waarom doet het zoveel pijn als je papa je slaat of als je mama hard tegen je roept?" Je ouders zouden je liefdevol en geweldloos moeten opvoeden. Bij je mama en je papa kan je normaal gezien genegenheid voelen. Daar voel je je veilig. Als zij je slaan of je uitschelden, dan ben je die genegenheid en dat vertrouwen kwijt. Het is ook daarom dat het zoveel pijn doet.

Je kan de leerlingen hier de kans geven hun ervaringen met geweld te delen. Heeft iemand hen al ooit pijn gedaan? En hoe voelden ze zich dan?

Wees aandachtig tijdens dit gesprek. Indien je problematische verhalen opvangt, kan je altijd doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. Kijk daarvoor ook bij de links op p. 7.

Waar voel jij je veilig? (p. 6)

De illustratie van de beer geeft weer dat kinderen beschermd moeten worden door hun ouders of andere volwassenen. Leg de leerlingen uit wat het woord bescherming betekent: het is wanneer jij je veilig voelt (bij iemand of op een bepaalde plek). Laat hen een plek tekenen waar ze zich veilig of beschermd voelen. Misschien voelen ze zich veilig als ze thuis zijn, of in hun bed liggen, of...?

Dat is niet leuk! (p. 6)

Laat de leerlingen opschrijven bij wie ze terecht kunnen als ze iets niet leuk vinden? Dit kunnen hun ouders zijn, maar dit kan ook een ander familielid zijn, een knuffelbeer, een huisdier... Laat de leerlingen nadien nadenken over wat ze kunnen doen als ze iets niet leuk vinden of zich slecht voelen? Zouden zij ook naar de Kinder- en Jongerentelefoon bellen?

Naar wie belt Hang soms? (p. 7)

Antwoord: ze belt naar de Kinder- en Jongerentelefoon en praat met een lieve mevrouw.

Ken jij het nummer van de Kinder- en Jongerentelefoon? (p. 7)

Je kan hier de Kinder- en Jongerentelefoon bespreken. Net zoals in Vietnam, waar Hang woont, hebben wij in België immers ook een kindertelefoon. In bijlage op p.16 vind je meer informatie over de Kinder- en jongerentelefoon.

Antwoord: 102

Doe alsof (p. 7)

Laat de leerlingen een fictief telefoongesprek voeren met de Kinder- en Jongerentelefoon. Laat hen zich inbeelden dat ze verdrietig zijn (zoals Hang).

Laat hen bellen naar de Kinder- en Jongerentelefoon om hun verhaal vertellen. Hun klasgenootje speelt de lieve mevrouw of mijnheer aan de andere kant van de lijn die aandachtig luistert en antwoordt. Je kan hen nadien vragen hoe het telefoongesprek verliep. Wat hebben ze verteld? Wat hebben ze gevraagd? Was de persoon aan de andere kant van de lijn vriendelijk? Luisterde deze persoon goed? Zouden ze zich nadien beter voelen?

Bescherming op school

ZIE PRENTENBOEK VOOR DE LEERLINGEN BIJ HET VERHAAL "DE SCHOOL VAN MAYENA", P. 8 TOT 11.

Praktische informatie

Leerdoelen:

- De leerlingen denken na over geweld op school.
- De leerlingen denken na over gewelddadige en geweldloze straffen.
- De leerlingen beseffen dat een straf geen geweld mag inhouden.

Tijdsduur: 1 à 2 lesuren

Materiaal:

- geen specifiek materiaal

Achtergrondinformatie

Elke dag worden kinderen overal ter wereld het slachtoffer van psychologisch, fysiek en seksueel geweld op school (zowel door leeftijdsgenoten als volwassenen). Geweld op school heeft niet alleen directe psychologische of fysieke gevolgen voor kinderen in het Zuiden, maar hypothekeert ook hun recht op onderwijs en dus de ontwikkeling van het land. Het is een belangrijke reden waarom kinderen de school verlaten of onregelmatig bezoeken. Kinderen die vrezen slachtoffer te worden van geweld op school, zijn minder gemotiveerd en halen minder goede resultaten.

Een verbod op lijfstraffen in scholen en juridische bescherming van kinderen tegen geweld, het opstellen van gedragscodes voor scholen, onderwijzers en leerlingen, samen met het stimuleren van positieve en geweldloze onderwijs - en leerstijlen bij leerkrachten, kunnen kinderen beschermen tegen geweld op school.

Verloop van de activiteiten

Stripverhaal (p.9)

Lees het verhaal van Mayena op p. 8. Laat de leerlingen in vier vakjes het verhaal van Mayena tekenen. De titels staan al in de vakjes geschreven. Stel de leerlingen nadien ook de vraag wat ze vinden van dit verhaal. Hebben ze al iets gelijkaardigs meegemaakt of gezien?

Geweld op school (p.9)

Stel de leerlingen de vraag of ze zelf al eens droevig zijn geweest omdat iemand op school hen pijn deed, zonder daarom te vertellen wie het gedaan heeft. Stel hen de vraag hoe ze zich toen voelden? Waren ze net zoals Mayena ook droef? En wat deed hen het meeste pijn?

Wat is een straf? (p.10)

Antwoord: alsje een fout hebt begaan.

Je kan hier een klasgesprek beginnen over wat een straf is. Het is belangrijk dat de leerlingen inzien dat een straf soms noodzakelijk is, maar dat een straf nooit pijn mag doen! Het gaat niet om een vergelding. Het gaat wel om iemand te doen inzien dat hij/zij iets verkeerd heeft gedaan en het vervolgens recht te laten zetten.

Een straf
mag nooit pijn doen!

Wat doe jij als iemand je pijn doet? (p.10)

Kinderen kunnen verschillend reageren als iemand (op school) hen pijn gedaan heeft, naar gelang hun persoonlijkheid en de situatie. Een kind kruipt in een hoekje en weent. Een ander kind gaat het aan de leerkracht vertellen. Een ander kind slaat terug. Een kind blijft gewoon staan. Laat de leerlingen de oefening maken: hoe zouden zij reageren? Misschien willen ze wel verschillende dingen doen? Is het ene beter dan het andere? Waarom? Als iemand je pijn heeft gedaan, wil je dat die persoon 'gestraft' wordt... Maar wat is de beste manier om iemand te straffen? De leerlingen moeten goed begrijpen dat een straf niet gewelddadig mag zijn!

Welke straf kiest Mayena? (p.11)

Laat de leerlingen de weg zoeken naar het juiste antwoord. Stel hen daarna de vraag of ze de straf van Mayena een goede straf vinden? Stel hen vervolgens ook de vraag of ze zelf al eens gestraft zijn geweest (binnen of buiten de context van de school) en wat hun straf was. Laat hen hun ervaringen delen.

Een geweldloze straf (p.11)

Leg eerst uit wat het woord geweldloos betekent: wanneer het zonder geweld gebeurt. Leg daarna aan de leerlingen uit dat het soms nodig is dat iemand gestraft wordt, omdat die persoon iets fout heeft gedaan. Maar een straf mag nooit gewelddadig zijn. Er zijn alternatieve vormen van straffen, met name geweldloze straffen, straffen die dus geen pijn doen. Zouden ze zelf nog enkele andere geweldloze straffen kunnen bedenken?

Laat hen individueel of in groepjes enkele geweldloze straffen bedenken en opschrijven. Bespreek ze daarna met de klas. Zijn het rechtvaardige straffen? Maak hen wel duidelijk dat een straf nog altijd een straf is. Het is de bedoeling dat iemand leert uit zijn/haar fouten!

Bescherming in de gemeenschap

ZIE PRENTENBOEK VOOR DE LEERLINGEN BIJ HET VERHAAL "DE BUURT VAN DAYANA", P. 12 TOT 15.

Praktische informatie

Leerdoelen:

- De leerlingen denken na over geweld bij hen in de buurt.
- De leerlingen denken na over hoe kinderen beschermd kunnen worden tegen geweld in hun buurt.

Tijdsduur: 1 à 2 lesuren

Materiaal:

- een groot vel papier, schaar, lijm, tijdschriften,

Achtergrondinfo bij het thema

Een gemeenschap is een plaats waar kinderen leren samenleven met anderen. Hier leren kinderen zich sociaal ontwikkelen.

Elke dag worden kinderen wereldwijd echter het slachtoffer van psychologisch, fysiek en seksueel geweld door mensen uit hun nabije omgeving. Naast de directe fysieke en psychologische gevolgen ondermijnt dergelijk geweld de sociale cohesie in de samenleving. Het beperkt de rechten van kinderen om zich te ontwikkelen en zich te ontplooiën tot actieve burgers die bijdragen aan de opbouw van de samenleving.

Geweld op kinderen kan voorkomen en bestreden worden. In de landen in het Zuiden versterkt Plan België daarom het sociale weefsel in de gemeenschap en richt ze lokale kinderbeschermingssystemen op. Via participatieve projecten werken kinderen en gemeenschappen aan een geweldloze cultuur en leren ze omgaan met conflicten. Kinderen leren zichzelf en leeftijdsgenoten beschermen tegen geweld.

Verloop van de activiteiten

Mijn buurt (p.13)

Lees het verhaal van Dayana. Het is de bedoeling dat de leerlingen begrijpen wat hun buurt is. Wanneer ze niet thuis zijn en niet op school, waar zijn ze dan wel? Laat hen omcirkelen waar ze allemaal kunnen zijn. Misschien zijn ze wel lid van een jeugdbeweging? Of gaan ze wel eens spelen met vriendjes op het speelplein? Of misschien zijn ze lid van een sportclub? Of gaan ze wel eens alleen naar de winkel? Sta met de leerlingen ook stil bij het belang van hun buurt (gemeenschap). Het is immers een plaats waar we veel tijd doorbrengen. Je kan hen vragen hoeveel tijd we thuis doorbrengen, op school en in onze buurt. Onze buurt of gemeenschap is bovendien ook een plaats waar we andere mensen ontmoeten. Vraag ook de leerlingen welke mensen ze ontmoeten in hun buurt.

Geweld in mijn buurt (p. 13)

Kennen de leerlingen voorbeelden van geweld in hun buurt? Oudere kinderen die kleinere kinderen lastigvallen, pesten of geld aftroggelen. Een kind dat beledigd wordt. Geweld op de schoolbus...Misschien hebben ze al eens iets zien gebeuren of misschien zijn ze al wel eens lastiggevallen op het speelplein waar ze spelen? Laat hen hun ervaringen delen.

Woon jij in een veilige buurt? (p.14)

Laat de leerlingen een tekening maken van hun buurt. Laat ze beginnen met het tekenen van hun huis, school, winkel...? Hiervoor kunnen ze op p. 13 kijken wat ze omcirkeld hebben.

Laat de leerlingen vervolgens een ☹️ tekenen, daar waar ze wel eens bang zijn en vinden dat ze als kind beter beschermd moeten worden. Laat de leerlingen een 😊 tekenen als ze zich veilig voelen.

Dayana en haar vrienden (p.15)

Lees het verhaal opnieuw. Aan welke actie werken Dayana en haar vrienden?

Antwoord: Zeg nee tegen geweld!

Laat de leerlingen daarna de volgende vraag oplossen: Aan wie zal Dayana het plan afgeven?

Antwoord: de burgemeester.

Aansluitend kan je een klein klasgesprek voeren over het geweld in de buurt. Wat kan je als kind allemaal doen om jezelf beter te beschermen tegen geweld? Je rechten kennen en opkomen voor je rechten. Dat maakt je sterk. Maar wie kan je nog helpen om je veiliger te voelen in je eigen buurt? Laat de leerlingen inzien dat er andere mensen zijn die je moeten beschermen. De burgemeester is verantwoordelijk voor zijn dorp of stad, en ook voor de veiligheid van kinderen. Daarom gaan Dayana en haar vrienden hun plan gaan afgeven bij de burgemeester!

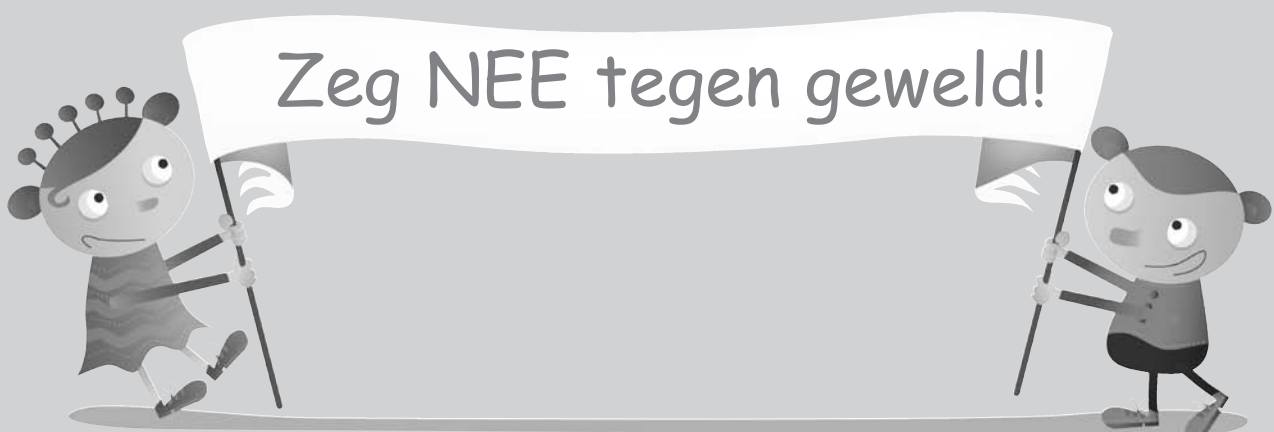
Zeg nee tegen geweld! (p.15)

Maak tot slot met de hele klas een origineel verbodsbod tegen geweld in de buurt. Je kan hiervoor tijdschriften gebruiken. Nadien kan je dit verbodsbord ophangen in de klas of in de school, om jullie boodschap met anderen te delen.

Evaluatieoefening: de praatplaat

In bijlage p. 19 vind je een praatplaat die je makkelijk voor elk kind kan kopiëren. In de illustratie komen de drie personages en hun verhaal aan bod. Aan de hand van deze praatplaat kan je een evaluatie doen over wat de leerlingen geleerd hebben. Kunnen ze de verschillende personages terugvinden en benoemen? Kunnen zij de verhaaltjes nog navertellen? Wat was het belangrijkste dat ze geleerd hebben? Wat hebben de leerlingen geleerd over geweld in de familie, op school en in de buurt? Welke oefeningen vonden ze het leukste? Hoe kunnen kinderen beschermd worden tegen geweld?

Evalueer met deze praatplaat wat ze onthouden hebben en wat ze het leukste vonden. Nadien kunnen de leerlingen de tekening inkleuren en deze bijhouden als herinnering aan wat ze geleerd hebben in de klas.

DE KINDERTELEFOON

De kindertelefoon in Vietnam

Via het PEP-programma (Physical and Emotional Punishment) wil Plan Vietnam het fysische en psychologische geweld tegen kinderen thuis, op school en in hun buurt terugdringen. Daarbij worden kinderen niet enkel actief gesensibiliseerd over hun rechten. Hun beschermende omgeving wordt versterkt via de implementatie van alternatieve (geweldloze) manieren om discipline te handhaven. Ten slotte doet Plan ook aan beleidsbeïnvloeding.

Een van de concrete projecten binnen dit programma is de Child Helpline. Deze kindertelefoon heeft in het jaar 2008 14.726 oproepen geregistreerd, waarvan 83 oproepen onmiddellijke interventie vroegen. De vragen gingen voornamelijk over persoonlijke hygiëne, informatie over seks, over seksueel misbruik en over geweld binnen de familie en op school. Het stijgende aantal oproepen bewijst dat de kindertelefoon een goede vriend is met wie kinderen hun dagelijkse bezorgdheden kunnen delen.

De kinder- en jongerentelefoon in Nederlandstalig België

Deze informatie komt van de website: www.kjt.org

Eerst en vooral: de Kinder- en Jongerentelefoon werkt volledig ANONIEM.

Dit betekent dat enkel jij en KJT ervan op de hoogte zijn als je met ons contact opneemt. We geven jouw gegevens nooit door aan anderen, we brengen niemand op de hoogte (geen ouders, leerkrachten, politie...), telefoongesprekken verschijnen niet op de factuur (het is volledig gratis!). De gesprekken worden gevoerd tussen jou en KJT, en niemand anders!

Bij de Kinder- en Jongerentelefoon kan je terecht met vragen en problemen over allerlei onderwerpen: actualiteit, familie, gezin, huisdieren, jij en de wereld, jouw rechten, mijn lichaam, pesten, school, verliefdheid, voel je goed, vriendschap en ruzie, vrije tijd...

Je kan de Kinder- en Jongerentelefoon (= KJT) op verschillende manieren bereiken.

1. TELEFOON

Bel naar het gratis nummer 102.

Elke dag tussen 16 uur en 22 uur, behalve op zon- en feestdagen.

2. FORUM

Het interactieve forum op www.kjt.org. Je kan er per thema een vraag insturen of reageren op de vraag van iemand anders én dit op elke moment van de dag. Opgelet: het forum staat op een publieke site. Niet alle vragen, verhalen en problemen zijn geschikt om op het forum te verschijnen. Concrete vragen, tips voor andere jongeren, positieve verhalen... zijn hier wel op hun plaats.

3. E-MAIL: brievenbus@kjt.org.

Niets te gek voor een goed gesprek! Je kan er terecht met elk verhaal, vraag of probleem. KJT leest je verhaal aandachtig en zet jou op weg naar een antwoord op je vragen.

4. CHAT

(de chatknop op de website www.kjt.org)
Elke woensdag tussen 18 uur en 21 uur.

5. BRIEF

Stuur je brief naar KJT, Postbus 50, 2800 Mechelen.

In **Wallonië** bestaat deze dienst ook : men moet het nummer **103** vormen (Écoute-Enfants).

Lou en Lena: NEE tegen geweld!

De familie van Hang

De school van Mayena

De buurt van Dayana

Plan
Elk kind telt.

Belgische
ontwikkelingsamenwerking
.be

MET DE STEUN VAN DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING - DGOS

www.planbelgie.be

Auteurs: Anne Furnémont en Katrien Goris - Mondiale Vorming Plan België

Illustraties: Gunter Segers • Foto's: Plan

Verantwoordelijke Uitgever: Plan België vzw, Dirk Van Maele

Ravensteingalerij 3 B 5, 1000 Brussel

© 2009 • www.planbelgie.be

Gedrukt op milieuvriendelijk papier.